

Şatman Sadıbakasov

(1932 - 1983)

Şatman Sadıbakasov, 1932 yılında Tyan-Şan vadisindeki Cumgal ilçesine bağlı "Dıykan" kolhozunda kolhozcu ailesinde doğdu.

Çaek Ortaokulu ve liseyi bitirdikten sonra 1950 yılında Kırgız Devlet Üniversitesi Filoloji Fakültesinde okumaya başladı. Aynı sene "Kırgızstan Pioneri" gazetesinde ilk şiiri yayınladı. Daha sonra şiir türündeki eserleri cumhuriyet gazete, dergi ve almanaklarında yayınlanmaya başladı.

Ş. Sadıbakasov, sonraki dönemlerde nesir yazarı sıfatında tanındı. Yazarın ilk hikâyesi "Ceñişbekter", 1952 yılında "Caş Leninçi" dergisinde yayınlandı. O günden beri onun nesir eserleri cumhuriyet gazete ve dergilerinin sayfalarında sürekli yayınlanmaktadır.

Yazarın ilk kitabı "Peyil" (Seciye) adıyla 1958 yılında yayınlandı. Sonraki yıllarda o "Kündör" (Günler),

romanını, "Ak Boz At" (Beyaz At) dram eserini yazdı.

ESERLERİ:

Peyil (Seciye), Küçük çocuklar için, Kırgızokupedmambas, Frunze, 1958, 151s.

Münöz (Karakter), Hikâyeler, denemeler, Kırgızokupedmambas, Frunze, 1960, 76s.

Col Tügönböyt (Yol Bitmez), Kırgızmambas, Frunze, 1962, 171s.

Bir Üzüm Calın (Bir Avuç Alev), Uzun hikâye, Kırgızokupedmambas, Frunze, 1964, 162s.

Kündör (Günler), "Kırgızstan" Yayınevi, Frunze, 1965, 340s.

Sonun Bala (Mükemmel Çocuk), "Mektep" Yayınevi, Frunze, 1968, 18s.

Caşıl Özön (Yeşil Dere), "Kırgızstan" Yayınevi, Frunze, 1968, 112s.

Kısa Hikayeler

İŞENBÖÖ

İttin könlü cay, büün mışık eköo dostoşot. Mından kiyin eköo birin-biri körgöndö murundarı tırışpayt, eç kim da alardı bir-birine "kas" dep aytışpayt. Bassa-tursa ele "av-av" deçü it şimşip cürüp tapkan bir kesim mayın aldı da mışıktı izdep cönödü.

Bayatan kaparsız küngö kaktangan mışık ittin şıbtırın alda kaydan sezdi, cerge andan-mından bir tiyip zımıradı.

- Tokto... saga dostoşkonu keldim... Tokto... - İt mışıktın artınan çurkadı.

"Meni çındap kubalagan eken" - dep mışık andan beter kaçtı. A it bolso: "Bügün çıngında dostoşoyun, erteñ unutup kalam ce mayımdı özüm cep salsambı" - dep artınan buçkaktadı. Mışık tikendi aralasa, tikendi araladı, teşikten ötsö teşikten öttü, emneden sekirse oşondon sekirdi...

Mışık can talaşıp terektın başına çıga kaçtı. Karasa ittin tili salañdap, közü kızargan.

- İt! İttiğın koybodun... Emne kubalaysıñ?

- Sen emne kaçasıñ?

- Sen emne kubalaysıñ?

- Saga dos boloyun dep...

- Kalp... kubalap dostoşosuñbu?

Kıykırışıp catıp eköönün ündörü da büttü.

- Aldağı agargan emne? - dedi mışık terektın başınan.

- May... Saga bereyin dep, - dedi it tömöndön.

- "Bul aldap atat. İt kantıp maga dos bolsun", - dep mışık terekten tüşpödü.

Kün caap kirdi.

İNANMAMAK

İtin gönlü rahat, bugün kediyile ikisi barışacak. Bundan sonra ikisi birbirlerini gördüklerinde burunları buruşmayacak, kimse de bunları birbirlerine "düşman" demeyecek. Yatsa kalksa "hav hav" haylayan köpek, koklaya koklaya bulduğu bir parça kuyruk yağını aldı ve kediyi aramaya koyuldu.

Deminden beri gamsız bir şekilde güneşlenen kedi, köpeğin hıştırtıların bir şekilde duymuş gibi, oraya buraya zıplayarak kaçtı.

- Dur... Seninle dost olmaya gelmiş... Dur...- İt kedinin ardından koştu.

"Gerçekten beni kovalıyor" diye düşünen kedi daha da beter kaçtı. İtse; "Bugün gerçekten barışıp dost olayım, yarın belki unutturum ya da yağımı kendim yerim" - diye peşine düştü. Kedi dikenlerin arasına dalınca, dikenlere daldı, delikten geçse, delikten geçti, neden atlasa oradan atlardı...

Kedi can havliyle kavak ağacının tepesine çıktı. Köpeğin dilinin dışarı çıkmış, gözlerinin kızarmış olduğunu gördü bakınca.

- İt! İtliğini bırakmadın. Neden kovalıyorsun?

- Kedi! Kediliğini bırakmadın. Neden kaçıyorsun?

- Sen neden kovalıyorsun?

- Sen neden kaçıyorsun?

- Sen neden kovalıyorsun?

- Seninle dost olmak için...

- Yalan... Kovalayarak dost mu olunur?

Bağırılmaktan ikisinin de sesi kısıldı.

- Ömündeki ağaran şey ne? Dedi kedi kavağın tepesinden.

- Kuyruk yağı... Sana vereyim diye... , dedi köpek aşağıdan.

- "Bu kandırıyor. İt benimle nasıl dost olur", diye kedi kavaktan inmedi.

Yağmur yağmaya başladı.

"Meyli, kün caasa... Kolumda may turganda dos-
toşposom, kiyin takır işenbeyt", - dep it ketpedi.

"İi, bul kündün caaganına karabay meni añdidi" -
dep mışık tereke ulam öydölöp çıktı.

Eköo biri-birine işenbedi.

Caan könöktöp tögö berdi.

MEBEL

"Mebel alabız... Mebel alabız", - dep cürüştü atam,
apam. Men da köçödögü baldarga maktandım:

- Biz mebel alabız... Mebel alabız.

Erik anı bilbeyt eken: "al emine, tehnikabı dep
suradı.

- Eñ sonun birdeme... Eñ sonun. Saga sözsüz
körgözöm, - dedim.

Bir künü kirsem ele üyübüz kooz bolup kalıptır.
Cıgaç deyin desem küzgüdüy caltırıy. "Omıyın" dep
karmalap ciberdim.

- Kokuy, tokto, bulgaysıñ, koluñdu cuugun, - dedi
apam.

Cuunup, aarçingandan kiyin mebelde köröt eken.

Oşentip, men mebel menen taanışkam.

Mebel turgan törkü üygö kirip baratsam ele apam
"şımıñdı çeçip kir, koluñda mık cokpu, çiyip iybe, çukup
iybe" dep tekşerip turat. Emne üçün antet, bilbeym.
Menin törkü üygö takır kirgim kelbey kaldı. Al caktın
terezesi sonun bolçu: daraktardın başında çımçıkta
ırdap olturçu, cazında çiyirçiktar kelip konçu, çabal-
akeyler kubalaşıp oynoçu. Alar emi mebelin ar cagında
kalıştı. Bir künü murdum kışışıp, tanoomon suu aktı.
"Kokuy, etiñ ot menen çok, oorup kalıpsıñ" dep apam
mebel-komnataga caktırıp koydu. Men ooruganıma
ayabay süyündüm. Akırın turup terezege bardım: kur-
saktarı çoñ-çoñ çımçiktar oturuptur - tündö İndiyadan
uçup kelişe kerek. Baldar suu keçip carışıp cürüşöt.
Erik başına cırtık çaka kiyip çurkap baratıptır, beline
calbıraktardı baylanıp alıptır.

- Erik! Erik, berkel. Meni kördüñbü?

- Anıy, barbaym, apañ uruşat, - dedi Erik.

- Apam üydö çok!

Erik kirip keldi. Al mebelde körgön çok. Kolu suu,
şımına batkak cabışıp kalıptır.

- Tokto, şımıñdı çeç, - dedim men Erikke.

Al eçteme tüşüñgön çok.

- Koluñda mık cokpu? Çiyip iybe, çukup iybe...
Bizdin mebel...

- Kanakey mebel? - dedi al dağı körböy.

Añığıça apam kirip keldi, al Erikti kolunan karmap
eşikke çıgardı.

Oşondon kiyin Erik bizdikine baş bakpayt.

Menin apam eñ cakşı, apamdı eç kimge teñebeym,
caltırıgan mebelge dağı.

Apam, keede atam da mebelin kebez menen
sürüşöt. Baarı bir men mebelge abdan kapamın. Köp
mebelden körö maga törkü üydün terzesi cakşı boluçu.

Özümdün bul oyumdu apama, atama ayta albay
cüröm.

"Olsun, yağmur yağarsa yağsın... Elimde kuyruk
yağı varken barışmazsam, sonra asla inanmaz" diye
düşünene köpek gitmedi.

"Bu yağmurun yağmasına bakmadan aldırmanın
beni gözlüyor" dedi kedi ve ağacın daha da tepesine çıktı.

İkisi de birbirine inanmadı.

Yağmur da bardaktan boşalırçasına yağmaya devam
etti.

MOBİLYA

"Mobilya alacağız... Mobilya alacağız" derdi hep
babam, annem. Ben de sokaktaki çocuklara övündüm;

- Biz mobilya alacağız... Mobilya alacağız.

Erik bunu bilmiyormuş: "o da neyin nesi, makine
mi?" diye sordu.

- Çok güzel bir şey... Harika... Sana mutlaka
göstereceğim, dedim.

Bir gün içeri girdiğimde evimizi bayağı
güzelleşmişti. Ağaç diyeceğim ama ayna gibi parlıyor.
"Amin" diye ellemeye başladım.

- Amanın, dur, kırileteceksin, ellerini yıka, - dedi
annem.

Yıkayıp kurulandıktan sonra mobilya görülürmüş.

Bu şekilde mobilya ile tanışmıştım.

Mobilyanın olduğu salona girerken annem "pan-
tolonunu çıkar öyle gir, elinde çivi yok mu, çizmeyesin,
oymayasın" diye sürekli kontrol eder. Neden böyle
yapıyor bilmem. Artık salona hiç girmek istemiyorum.
Oranın penceresi güzeldi: ağaçların başında kuşlar
öterlerdi, baharda kuşlar gelip konarlardı, kırlangıçlar
kovaşarak oynarlardı. Onlar artık mobilyanın diğer
tarafında kaldılar. Bir gün burnum kaşındı ve genzimden
su aktı. "Aman, ateşin yüksek, yanıyorsun, hastalan-
mışsın" diye annem mobilyalı odaya yatırdı. Hasta-
landığım için çok sevindim. Yavaşça kalkıp pencereye
vardım. Karınları kocaman kocaman kuşlar dala kon-
muşlardı. Her halde bunlar akşam Hindistan'dan geldi-
ler. Çocuklar suyun içinde yarışıyorlar. Erik kafasına
yurtuk plastik kova geçirmiş halde koşuyordu, beline de
yaprakları bağlamıştı.

- Erik! Erik, beri gel. Beni görüyor musun?

- İhi, gitmem, annen kızıyor, dedi Erik.

- Annem evde yok.

Erik içeri geldi. O mobilyayı görmedi. Elleri ıslak,
pantolonuna çamur yapışmıştı.

- Dur, pantolonunu çıkar, dedim Erik'e.

O hiçbir şey anlamadı.

- Elinde çivi yok değil mi? Çizmeyesin,
oymayasın... Bizim mobilya...

- Nerde mobilya? Dedi hala göremeyip.

Tam o sırada annem geldi, Erik'in ellerinden
tutarak dışarı çıkardı.

O günden beri Erik bizim kapıdan içeri kafasını
bile sokmuyor.

Benim annem en iyisi, annemi kimseyle kıyasla-
mam, parlayan mobilyalara bile.

Annem ve babam bazen mobilyayı pamukla temi-
zliyorlar. Ne olursa olsun ben mobilyaya küsüm. Çok
mobilyadansa bana salondaki pencere güzeldi.

Bu düşüncemi ne anneme ne de babama söyleye-
bildim.

AT CAKŞI KÖRGÖN BALA

Asıltay bacırañdap süyünüp üygö kirdi:
- Meni at cıttap koydu. Meni at cakşı köröt!
- Kalpıçı, - dedi Abıltay aga işenbey. - At cakşı körgöndü bilbeyt.
- Bilet! Cürçü, körgözöyün.
Eköo ceteleşip mamıga baylanuu attın canına barıştı. Asıltay akırın aldıga öttü da attın tızginin karmap, kökülünön sıladı. At bık etpedi, oozdugun şıldırata başın salañdatıp Asıltaydın imyeygen kolun cıttadı, tumşugun iyinine süyödü.
- Saga süylöp atabı? - dedi Abıltay, attın kıpkızıl tanoosunan, arsaygan tişterinen korkup.
- Süylögön cok. Cakşı körüp catat.
- Emne üçün cakşı köröt?
- Men anı sugargam. Arıktın boyunun otkozgom. - Asıltay derdeyip koydu. Attı mamıdan çeçip, arki dümürgö tartıp minip aldı.
Abıltay at kayakka bassa eerçiy çurkap, at menen Asıltay eköönün biri-birin cakşı körüşkөнünö süyünüp, özü da oşondoy bolsom dep kıykırıp cürdü:
- Asıltaydı at cıttap koydu! Asıltaydı at cakşı körüp koydu.
Bir künü Abıltay attın canına bardı da, kulagina şıbradı.
- Oy, at. Meni cakşı kör, - dedi söömöyü menen közgö sayıp. At selt etip başın kötörüp, kayradan ürgülöp turup kaldı.
- Oy! Meni cıttap. Cakşı kör, - dedi attı keketip.
At dağı ele uçukpadı. Abıltay anın murduna muş-tumun takap çañırdı.
- At! Seni öltüröm!
At kulagin tikçiytip, oozdugun kaçır-kaçır çaynadı. "A-a, korkutup saldım" dep oylodu Abıltay:
- Meni cakşı körbösöñ öltüröm! - Al çöntögüñdögü mıgın aldı da, attı murunga sayıp iydi.
At tanoosun tarsaytıp, közün çakçarılta tikesinen sekirdi. Abıltay bakırıp cıgıldı.
Oşondon kiyin Abıltay atka cakındabadı. Cakın-dasa ele kulagin çunañdatıp, koşkurup, közün çakçañ-datat.
Asıltayga bolso anpeyt. Al kayakka cetelese ce minse dele kaalagan cagina kete beret. Anı bu köçödögü baldar, al turgay çoñ kişiler da "at cakşı körgön bala" dep ataşat. Mina, Abıltaydın inisi Asıltay! Şaarga ketkiçe çoñ atasının atın minip, köp cerge bastırıp cürdü. Abıltay bir da colu özünçö minip bastırğan cok.
Kızık, emne üçün Asıltaydı at cakşı kördü? Emne üçün Abıltaydı caman kördü?

ATIN SEVDİĞİ ÇOCUK

Asıltay telaşla karışık sevinerek eve girdi.
- At beni kokladı. At beni seviyor!
- Yalancı, - dedi Abıltay ona inanmayarak. - At sevmeyi bilmez.
- Bilir! Yürü göstereyim.
İkisi el ele tutuşup kazığa bağı atın yanına gittiler. Asıltay yavaşça atın önüne geçti ve dizginlerini tutup, kâkülünden okşadı. At hiç kıpırdamadı, gemini şıkır-datarak başını iki yana salladı, Asıltay'ın zayıf elini kokladı, burnunu omzuna sürttü.
- Sana bir şey mi söylüyor? - dedi Abıltay, atın kıpkırmızı burun deliğinden, koca dişlerinden korkarak.
- Bir şey söylemedi. Seviyor.
- Neden seviyor?
- Ben onu suvarmıştım. Dere kıyısında otlatmıştım. - Asıltay böbürlendi. Atı kazıktan çözüp, ötedeki tümseğe çekip bindi.
Abıltay at nereye giderse o tarafa koşup, at ile Asıltay ikisinin birbirlerini sevmelerine sevinip, kendisi de bende böyle olsam diye bağırıp durdu.
- Asıltay'ı at kokladı! Asıltay'ı at sevdi.
Birgün Abıltay atın yanına gitti ve kulağına fısıldadı.
- Hey at. Beni sev. - dedi işaret parmağını gözüne batırarak. At hızla kafasını kaldırıp, tekrar uyuklamaya başladı.
- Hey! Beni kokla. Sev, - dedi ata öfkelenerek. At yine ses çıkarmadı. Abıltay, atın burnuna yumruğunu dayayarak bağırды.
- At! Seni öldüreceğim!
At kulaklarını dikleştirerek, gemini gacırcı gucur çığnedi. "İşte korkuttum" diye düşündü Abıltay.
- Beni sevmezsen öldürürüm! - Cebindeki çiviye aldı ve atın burnuna batırды.
At, burnunu kabartarak, gözlerini açıp, dimdik şaha kalktı. Abıltay haykırarak düştü.
O günden sonra Abıltay atın yanına yaklaşmadı. Yaklaştığında kulaklarını dikip, homurdanarak, gözlerini kocaman açardı.
Asıltay'a ise böyle yapmaz. O ne tarafa yedeklese ya da ne tarafa binse o tarafa gider. Onu bu sokaktaki çocuklar, hatta büyükler "Atın sevdiği çocuk" derler. İşte, Abıltay'ın kardeşi Asıltay! Şehre dönene kadar büyük babasının atına binip, birçok yer dolaştı. Abıltay ise bir defa bile tek başına ata binip gezemedi.
İlginç, neden Asıltay'ı at sevdi? Neden Abıltay'ı sevmedi?